

10 • 2006

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Lokakuu

Hiljaisuus ja hämäryys

Lapsena ja varhaisnuorena katselin
ja kuuntelin,
vaikkakin rajoitetummin kuin terveaistiset.
Ihmisiä, eläimiä ja luontoa väri runsaudessaan
ja kauneudessaan.

Toinen vuosikymmen alkoi,
tuli talvi ja aurinkoinen laskiaissunnuntai.
Tapahtui onnettomuus.
Ilo ja silmien valo katosivat.
Kului aikaa, ne palasivat.
Elämä jatkui.

Tuli keski-ikä.
Näkökentät alkoivat pienentyä,
kirjaimet, numerot ja ihmiset haihtuivat
sumun taa.
Äänet häipyivät toisesta korvasta,
toiseen jäi vain äänen rippeet.

Vieno Hyttinen

Katsaus Pohjoismaiden yhdistyksiin

Asiaa työllisyydestä ja sisaruksista

Kiikarit apuvälineenä

Sisältö

Pääkirjoitus: Kuurosokeiden oikeuksien valvonta.....	3
Katsaus Pohjoismaiden yhdistyksiin..	4
Nud 25 vuotta.....	7
Mikä on Nud?.....	8
Asiaa työllisyydestä ja sisaruksista..	9
Avustajasta asiaa.....	11
Kiikarit apuvälineenä.....	12
Radiomuistelma.....	14
Viisi kysymystä.....	15
Eila Kujanpään muistolle.....	16
Pohjois-Savon Opiston viittoma- kielen ohjaaja-opiskelijat kertovat..	17
Tulkkioiskelijoita talossa.....	18
Tulkkipalveluopas kuurosokeille ilmestyi.....	19
Runo: Hiljaisuus ja hämäryys.....	20

Kannen kuvassa **Carita Halme** kiikaroi linja-autopysäkillä ja katsoo ettei bussi pääse livahtamaan ohi (kts. juttu s. 12). Kuvan otti **Seppo Tero**. Takakannen siltakuvan on ottanut **Seija Troyano**.

Uusia julkaisuja:

Marttila, Jaana: Kuurosokeiden tulkkipalveluopas. Tietoa tulkkipalvelusta ja tulkkauksesta. Suomen Kuurosokeat ry. Julkaisuja C4 / 2006. Ilmestyy viikolla 42 (kts. jutut sivuilla 18 ja 19).

Tuntosarvessa uutta:

Lukijatutkimuksessa tuli vahvasti esille toive, että lehti olisi aina värillinen. Painotalomme Cityoffset suosittelee siirtymistä offset-tekniikasta digipainatukseen, näin kustannukset alenevat ja lehteen saataisiin joka numeroon värikansi. Väriä voitaisiin jatkossa painaa myös kannen sisäsivuille. Tämä lehti on nyt painettu digipainossa. Onko laatu mielestäsi hyvä? Kokeilemme digipainatusta vuoden loppuun saakka, ja jos palaute on myönteistä, lehden jokainen numero on ensi vuonna värillinen. Palautteet: toimitus@kuurosokeat.fi

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 17.11. teemana syyskokous. Aineiston viimeinen jättöpäivä on 1.11.

TUNTOSARVI 32. vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry.
Toimitus: Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Wetterstrand, puh. (09) 54953521, tekstip. (09) 54953526, faksi (09) 54953517, sähköp: tiedotus@kuurosokeat.fi
Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Päivi El-Gharb, Anu Mikkola, Raili Karisaari (siht), Tuija Wetterstrand (päätoimittaja).
Hinta: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteenä, videona, ja/tai sähköisenä versiona. Ruotsinkielinen Känselfrödet ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella.
Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, puh. (09) 5495 350, tekstipuh. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, sähköp. kuurosokeat@kuurosokeat.fi, <http://www.kuurosokeat.fi>. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45
Painopaikka: Cityoffset, Tampere

Kuurosokeiden oikeuksien valvonta

Vaikuttaminen päättäjiin kuurosokeiden oikeuksien toteutumiseksi on yhdistyksen yksi päätavoitteista. Vammaispalveluja pitää parantaa. Tulkkipalvelujen tuntirajoitukset täytyy poistaa ja kuljetuspalvelua kehittää kuurosokeiden liikkumista rohkaisevaksi.

Yhdistys on onnekkaasti ottanut kantaa valmisteilla olevaan uuteen vammaispalvelulakiesitykseen. Olemme antaneet lausuntoja ja laatineet selvityksiä ja yhteisiä kannanottoja eri järjestöjen kanssa. Olen itse ollut kuultavana vammaispoliittisesta selonteosta eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden komiteassa.

Vammaispalvelulakiesityksessä esitetään, että kuulonäkövammaisten tulkkitunteja nostetaan 240 tunnista 360 tuntiin. Tuntimäärä on huomioitu valtion talousarviossa. Omassa lausunnossa toteamme, että tämä ei missään tapauksessa ole riittävä toimenpide. Ensisijainen tavoite on kokonaisuudessaan poistaa tuntimäärät niin, että vaikeavammainen tulkkipalvelun käyttäjä saa yksilöllisen tarpeensa mukaisesti kaiken tarvitsemansa tulkkipalvelun. Tulkkipalve-

lujen käyttäjien yhdenvertaisuuteen eri puolilla maata täytyy kiinnittää enemmän huomiota. Työelämässä tarvittava tulkkaus tulisi turvata erikseen.

Päivätoimintaa täytyy olla saatavilla viittomakielisenä ja muilla kommunikaatiota tukevilla menetelmillä. Oikeutta päivätoimintaan ei saa rajata ikääntymisen vuoksi.

Hallitus on jättänyt lakiesityksestä pois avustajapalvelun. Tähän ovat monet järjestöt reagoineet, niin myös Suomen Kuurosokeat. Asia on nyt uudelleen esillä eduskunnassa.

Olen saanut kansanedustajilta myönteistä palautetta lobbaustyöstämme ja lausunnoistamme sekä aktiivisesta yhteistyöstämme. He aikovat ottaa huomioon lähettämämme kannanotot. Eduskunnassa on nyt kuurosokeiden yhteistyöystäviä. Tästä on hyvä jatkaa.

Mieluisaa lokakuuta

Kai Leinonen
toiminnanjohtaja ■

Katsaus Pohjoismaiden yhdistyksiin

Tuula Hartikainen

Olin syyskuun alussa Pohjoismaiden puheenjohtajien kokouksessa Tanskassa. Iltaisin jututin kollegoitani. Paljon on maittemme välillä samankaltaisuuksia esimerkiksi tulkkien ja apuvälineiden saannissa. Haasteita yhdistyksille tuovat useissa maissa käynnissä olevat julkisen sektorin palvelurakenteiden muutokset.

Jutussani Pohjoismaat tulevat siinä järjestyksessä, kuin niiden yhdistykset on perustettu. Norjan toinen yhdistys, joka on Pohjoismaiden yhteistyökomitean toiminnassa mukana, täyttää vuoden päästä 50 vuotta. Se lienee maailman vanhin kuurosokeiden yhdistys.

Norja

Norjan puheenjohtajana toimii **Geir Jensen**, 63 vuotta. Hän on puheella kommunikoi- ja sokea. Nykyistä luottamustehtäväänsä hän on hoitanut 11 vuotta. Yhdistys on perustettu 1957. Kuurosokeita arvioidaan Norjassa olevan noin 300 - 400 henkilöä. Viittomakielentulkkikoulutus on

samanlainen kuin Suomessa. Tulkki- en saanti vaihtelee; saatavuus paranee, mitä aikaisemmin tulkin tilaa. Alueellisia eroja kuitenkin on. Apuvälineiden saanti on helppoa, mutta vaihtelee asuinpaikkakunnittain. Samoin odotusaikojen pituus vaihtelee.

Yhdistystoiminnan rahoitus tulee valtioilta. Työntekijöitä on 11. Aluekerhoja on 7 ja päivätoimintaa on kolmessa suurimmassa kaupungissa. Hallitukseen kuuluu 6 jäsentä, joista enintään 2 voi olla kuulevia/näkeviä. Tähän mennessä hallitus on kuitenkin koostunut kuurosokeista. Lisäksi valitaan 3 varajäsentä. Minusta oli mielenkiintoista kuulla, että koko hallitus valitaan aina kerrallaan. Eli heillä ei ole erovuorossa olevia hallituksen jäseniä. Julkisen sektorin ja osaamiskeskusten rakennemuutokset ovat parhaillaan käynnissä: omistus-, rahoitus- ja sisältökysymyksiä selvitetään.

Ruotsi

Ruotsin puheenjohtajana toimii kuu-

detta vuotta **Mona Britt Broberg**, 57 vuotta. Hän on puheella kommunikoi- va, heikkonäköinen ja käyttää välillä taktiiliviittomia. Yhdistys on perustettu 1959. Jäseniä on n. 1300 ja tukijäseniä (omaiset, ystävät, tuttavat) 300.

Yhdistyksen toiminnan rahoitus tulee valtiolta, kunnilta, säätiöiltä ja erilaisista rahastoista, mutta tulevaisuus näyttää avoimelta. Yhdistyksellä on 12 paikallisyhdistystä, joilla on omaa toimintaa ja hallitus. Valtakunnalliseen hallitukseen kuuluu 9 jäsentä. 1980-luvulta lähtien hallituksen jäsenet ovat olleet kuurosokeita. Nuorilla ja vanhemmilla toimii omat hallituksensa. Nyt on menossa yhdistyksen organisaation uudistus.

Tulkeista on pulaa ja aluetasolla ei löydy rahoitusta tulkkien palkkoihin. Apuvälineitä saa helposti, esim. tietokoneen saa kommunikaatiota varten eikä siitä tarvitse maksaa. Mutta alueellisia vaihteluja on. Valtakunnallinen yhdistys teki paljon töitä, jotta kuulokojeet saadaan nyt ilmaiseksi. Muita kuulon apuvälineitä on vaikeampi saada. Työelämässä olevat ovat tässä paremmassa asemassa.

Tulkikoulutuksen yhtenäistäminen ja sen myötä tulkipalvelun laadun parantuminen sekä henkilökohtaisen avustajatuen saanti kuurosokeille ovat tällä hetkellä yhdistyksen haasteena.

Tanska

Tanskan yhdistyksen puheenjohtajana on vuodesta 2003 lähtien toiminut **Ole Mejndor**, 66 vuotta. Sitä ennen hän oli 7 vuotta varapuheenjohtajana. Hän on puheella kommunikoi- va ja sokea (näkee valoa). Yhdistys on perustettu 27.6.1987. Hallitukseen kuuluu 3 puheella kommunikoi- va, 3 viittomakielistä ja rahastonhoitaja. Lisäksi on 4 varajäsentä.

Kuurosokeiden määrästä oli tehty tutkimus vuonna 1995. Sen mukaan kuurosokeita on 1250, joista 100 oli syntymästään kuurosokeita. Nuoria 15 - 35 vuotiaita on löytynyt 60 henkilöä.

Tulkkitilanne on hyvä opiskelun ja asioimistilanteiden osalta. Sosiaalitulkkausprojekti on keskittynyt vapaa- ajantulkkaukseen, mutta nyt rahat ovat loppuneet, ja tulkkeja ei voi käyttää. Lisäksi projekti on tehnyt selvityksen tulkkitarpeesta ja kehittänyt kommunikaatiomenetelmiä (mm. kirjoitustulkkaus). Toimintaa toivotaan vakinaiseksi projektin loputtua. Heillä on kontaktihenkilöjärjestelmä (tulkin ja avustajan välille jäävä työ) kuurosokeille tarjottavana palvelumuotona.

Apuvälineasiat hoituvat kuntatasolla, mutta kuurosokea voi käydä tutustumassa ja kokeilemassa tarjolla ole-

via apuvälineitä kommunikaatio- ja apuvälinekeskuksessa.

Yhdistyksen toimintaa rahoittaa Veikkaus/lotto, valtio (ministeriöt), sponsorit ja omista lehdistä saatavat mainostulot. Lisäksi projekteille haetaan rahoitusta eri tahoilta.

Tanskassa toimii kaksi kerhoa, itä- ja länsiosassa. Lisäksi eri puolilla maata on 15 kokemusryhmää, joita voi verrata vertaistukeen. Tanskassa meneillään oleva kuntauudistus on tuonut epävarmuutta aluesihteeritoimintaan (8 henkilöä), eli miten se jatkuu tulevaisuudessa ja kuinka monella työntekijällä. Samoin sosiaalitulokauksen saaminen vakinaiseksi toiminnoksi teettää töitä Tanskan yhdistykselle.

Islanti

Islannissa on toista vuotta toiminut puheenjohtajana **Gudlaug Erlendsdottir**, 55 vuotta. Hän on puheella kommunikoiva ja heikkonäköinen. Yhdistys on nuori, se on perustettu maaliskuussa 1994. Jäseniä on 16 jäsentä ja 35 tukijäsentä (omaisia ja henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneet toiminnasta). Hallitukseen kuuluu 3 kuurosokeaa ja 2 tukijäsentä.

Tulkkeja ei ole tarpeeksi. Yliopistossa voi opiskella tulkiksi, koulutus kestää noin kaksi vuotta. Koulutus on

hyvä. Apuvälineitä saa Reykjavikissa olevasta keskuksesta, mutta parhaat mahdolliset apuvälineet saa itse ostamalla.

Rahoitusta saadaan valtiolta niin vähän, että vain yksi osa-aikainen työntekijä on voitu palkata. Tosin toimistotilat ovat ilmaiset. Lisäksi haetaan rahoitusta eri yhteisöiltä ja kehitetään omaa varainhankintaa. Pienen yhdistyksen vakiintunutta toimintaa ovat kevätretki, vuosikokous, hallituksen kokoukset ja joulujuhla. Islannissa oli myös järjestetty ensimmäinen tietokonekurssi "nerokkaan" opettajan johdolla.

Tärkeimpänä tehtävänä on levittää kuurosokeustietoutta. Lisäksi he ovat osallistuneet viranomaisten kanssa kamppailuun yhdistää kaksi suurta näköön ja kuuloon keskittynyttä keskusta.■

Tietoisku: Pohjoismaihin (joskus myös Pohjola) kuuluvat Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti. Myös Tanskaan kuuluvat, mutta itsehallinnolliset Färsaaret ja Grönlanti sekä Suomeen kuuluva, mutta itsehallinnollinen Ahvenanmaa kuuluvat Pohjoismaihin. Yhteistyöelin on Pohjoismaiden neuvosto. Pohjoismailla on hyvät keskinäiset suhteet ja ne tekevät paljon yhteistyötä.

Lähde: Wikipedia

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Pohjoismaat>

NUD 25 vuotta

Leena Zacho

NUD:n 25-vuotisjuhlia vietettiin torstaina 5.10. lämpimissä tunnelmissa Dronninglundin linnan sinisessä ja punaisessa salissa sekä NUD:n tiloissa.

Esillä oli historiallista aineistoa vuodesta 1981 tähän päivään asti. Vieraat saivat lähtiessään mukaansa juuri painosta tulleen juhluvuoden julkaisun. Siitä löytyy mielenkiintoisia ja tunnelmallisia artikkeleita NUD:n johtajilta, hallituksen edustajilta, luennoitsijoilta, entisiltä kurssilaisilta ja henkilökunnalta.

Juhlapuheiden pitäjät kehuivat, kuinka 25-vuotias NUD on tehnyt mm. ainutlaatuista pohjoismaista ja kansainvälistä kuurosokeusalan kehittämistyötä ja yhteistyötä maiden rajojen yli. Päämääränä on yhteisen hyödyn saavuttaminen kuurosokeus- alalla. Lisäksi toivotettiin hyvää jatkoa uuden johtajan **Marianne Dischin** johdolla sekä onnea kehitysseminaariin, jossa yhteispohjoismaisesti suunnitellaan tulevaisuutta. Seminaari pidettiin kahden juhlaa

Juhlatunnelmaa Dronninglundin linnassa: Marianne Dischin tervetuliaispuhe.

seuraavan päivän aikana NUD:n aiemman johtajan **Marjaana Suosalmen** johdolla.

Vastaanottotilaisuudessa kävi yli 80 vierasta klo 13-17 välisenä aikana. Suomen Kuurosokeat ry:tä edusti **Kirsti Tamminen** Kuurosokeiden Toimintakeskuksesta Tampereelta. Muita edustajia Suomesta olivat **Jouni Riihimäki** (Kuurojen Palvelusäätiö, Metsolan palvelukeskuksen johtaja), **Marjatta Kalske-Koivu** (Pääjärven kuntayhtymä, psykologi) ja NUD:n hallituksen varajäsen **Aulikki Rautavaara** (STAKES). Muista pohjoismaista oli useita kuurosokeusalan edustajia, NUD:n hallituksen edustajia, Pohjoismaiden ministeri-

neuvoston edustaja, Dronninglundin kunnan edustajia jne. Kansainvälisiä luennoitsijoita edustivat **Norman Brown** Birminghamin yliopistost Isosta-Britanniasta ja Helen Keller National Centerin **Bernadette Wynne** USA:sta.

Taianomaista tunnelmaa lisäsivät osaltaan pianonsoiton säestyksellä esiintyneet Ålborgin konservatorion

oopperalaulajat sekä yhteislauluna laulettu NUD:ssä niin tuttu **Benny Andersenin** aamulaulu ("Se hvilken morgenstund"). Laulussa sanotaan, että linnut lentävät parvessa, jos niitä on tarpeeksi monta. Monet juhlapuheen pitäjät mainitsivatkin pohjoismaisen yhteistyön tällä pienellä alalla perustuvan juuri tuohon periaatteen. ■

Mikä on Nud?

NUD:n koko tämänhetkinen henkilökunta: vasemmalta Helle Bang, Marianne Disch (johtaja), Pia Leppälä, Flemming Ask Larsen, Charlotte Larsen, Magnus Gudnason, Leena Zacho, Lasse Winther Wehner.

Pohjoismainen kuurosokeiden henkilöstön koulutuskeskus (NUD) on Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen laitos. Se palvelee henkilöstöä ja järjestöjä, jotka tekevät työtä kuurosokeiden puolesta ja heidän kanssaan etupäässä Pohjoismaissa. NUD:n toimitilat ovat Dronninglundin linnassa Tanskassa.

Palvelutarjontaan kuuluvat koulutus, kirjasto- ja muut resurssipalvelut, kehitys- ja dokumentointityö, yhteistyö Pohjolan lähialueiden kuurosokeille tarkoitettujen palvelujen vakiinnuttamiseksi ja kehittämiseksi sekä alan yhteistyö Euroopassa ja koko maailmassa.

Lisätietoa: www.nud.dk ■

Asiaa työllisyydestä ja sisaruksista

Seija Troyano keskellä seurassaan itävaltalainen Ursula ja belgialainen Sabine, jotka puhuivat konferenssissa sisarusverkoston toiminnasta ja tarpeellisuudesta.

Seija Troyano

Millainen asema kuurosokean sisaruksilla on perheessä, mitä he miettivät ja miten kokevat oman roolinsa suhteessa kuurosokeaan sisarukseen? Mm. tällaisista asioista puhuttiin EDbN:n (European Deafblind Network, Euroopan kuurosokeusverkosto) perheille suunnatussa konferenssissa Espanjassa. Paikkana oli Salou niminen paikka, noin puolen tunnin ajomatkan päässä Barcelonasta.

Tärkeänä teemana oli myös työllisyys. DbI:n työllisyysverkoston vetäjänä sain kutsun mennä puhumaan tästä

aiheesta, jonka jälkeen osallistuin puheenjohtajana paneelikeskusteluun.

Kuurosokean työllisyyttä koskevia ongelmia on pohdittu jo vuosia. Työn saaminen tai löytäminen ei ole helppoa, vaikka olisi halua ja koulutustakin. Tutkimuksissa tulee esille erilaisia syitä työllistymisen vaikeuksiin. Syynä voi olla mm. työnantajan pelko siitä, miten kuurosokea työntekijä selviää ja pärjää. Joku säikähtää millaisia muutoksia työpaikalla mahdollisesti tarvittaisiin, että työ sujuisi ja olisi mielekästä. Kun kuurosokeudesta tiedetään vähän, tilanne hahmo-

tetaan oman ymmärtämisen pohjalta.

Työllisyyskursseilla jossa ns. vajaa-kuntoisia ja vammaisia ohjeistetaan aktiiviseen ja tehokkaaseen työhakuun, korostetaan esimerkiksi meillä Suomessa nykyisin sitä, ettei työnhakupapereissa kannata tehdä selvitystä vammastaan. Hakemuksessa kerrotaan vaan siitä, miksi hakee työtä, mitä osaa ja voi tarjota. Vasta siinä vaiheessa, kun pääsee haastatteluun asti, oman erityistilanteenkin voi kertoa. Näin mahdolliset ennakoluulot voi paremmin selvittää kun saa itse olla paikalla vastaamassa kysymyksiin - sikäli, kun niin pitkälle pääsee.

Ns. normaalioloissa työntekijöitä valmennetaan ja kurssitetaan moneen lähtöön, jopa jo valmiiksi tehokkailla aloilla, kuten liike-elämän ja yritysten puolella. Eivätkö vajaakuntoiset ja vammaisetkin hyötyisi vastaavasta ohjauksesta? Ja kuka sitä heille tarjoaisi? Monenlaisia selvityksiä ja tutkimuksia on tehty. Milloin materiaalista aletaan jalostaa työvälineitä kuurosokeiden työllistämiseksi?

Konferenssissa pohdittiin myös sitä, mikä on työn määritelmä? Entä voivatko syntymästään kuurosokeat työllistyä? Todettiin, että mikä on yhdelle hyvä, ei välttämättä ole sitä toiselle. Kuurosokeiden tarpeet ja val-

miudet ovat varsin yksilöllisiä. Ajatus-ten vaihtoa asiasta aiotaan kuitenkin jatkaa aktiivisesti, sillä työn merkitys on monelle kuurosokealle yhtä tärkeä kuin kenelle tahansa nuorelle, joka opiskelun kautta pyrkii haaveilemaansa ammattiin. Kaikilla tavoite ei ole korkealla, mutta kaikille työ tuo mielekästä sisältöä ja rytmiä arkeen ja elämään.

Sisarukset

Meillä Suomessa ei juuri ole mietitty sisarusten roolia perheessä jossa on kuurosokea sisar tai veli.

Itävaltalainen **Ursula** ja belgialainen **Sabine** puhuivat sisarusverkoston toiminnasta ja tarpeellisuudesta. Sisarusverkoston tapaamisissa korostuu luottamuksellisuus. Luottamus mahdollistaa sen, että uskalletaan puhua myös kipeistä asioista ja jakaa kokemuksia ja tunteita muiden kanssa. Tilaisuudessa tuli esille joitakin esimerkkejä.

Meillä sisarusten tuntoja käsitellään ilmeisesti ”perhepakettien” yhteydessä. Mutta kuten konferenssissa tuli esille, keskustelun luonne on erilainen silloin, kun paikalla on muitakin. ■

Avustajasta asiaa

Tuija Wetterstrand

Perjantaina 29. syyskuuta järjestettiin eduskuntatalolla mielenosoitus. Rammat Pantterit nimikkeen alla toimivat kymmenen vammaisjärjestöä vaativat vaikeavammaisille henkilöille subjektiivista oikeutta henkilökohtaiseen avustajaan. Heta – Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry oli laatinut laskelman, jonka mukaan 40 miljoonan euron määrärahan lisäyksellä vuoden 2007 talousarvioon saadaan turvattua subjektiivinen oikeus henkilökohtaiseen avustajaan vaikeavammaisille.

Hetan laskelman pohjana on ns. Ruotsin malli. Avuntarpeen tulee olla jatkuvaa, teknisluonteista ja fyysistä, mikä tarkoittaa, että henkilö tarvitsee apua pukeutumisessa, sänkyyn menemisessä, wc:ssä käymisessä, syömisessä. Avuntarpeen tulisi vaikeasta vammasta johtuen ylittää 20 viikkotuntia. Osa rahoituksesta saataisiin Hetan mukaan siirtämällä vaikeavammaisten päivätoimintaan suunnitellut rahat avustajien palkkaamiseen.

Näkövammaisten Keskusliitto julkaisi 5.10 kannanoton, missä vaaditaan

henkilökohtainen avustajajärjestelmä subjektiiviseksi oikeudeksi myös sokeille ja kuurosokeille. NKL vastustaa tukitoimen järjestämistä Ruotsin mallin mukaisesti. Kannanotossa korostetaan, että sokeat ja kuurosokeat sekä vaikeasti heikkonäköiset ovat myös vaikeavammaisia ihmisiä, jotka tarvitsevat välttämättä henkilökohtaista apua, vaikka eivät ympärivuorokautisesti, eivätkä välttämättä edes 20 tuntia viikossa.

Rampojen Panttereiden vaatimuksen ja NKL:n kannanoton ristiriidan vuoksi Heta-liitto, Kynnys ry, Invalidiliitto ja NKL kokoontuivat yhteiseen palaveriin ja laativat uuden, yhteisen kannanoton, joka lähetettiin kansanedustajille 11.10. Yhteisessä kirjeessä järjestöt ilmoittivat luopuneensa 20 viikkotunnin rajasta, kun määritellään vaikeavammaisuutta ja avuntarvetta. Avustajan tarvetta määriteltäessä täytyy ottaa huomioon henkilön tarvitsema välttämätön apu, ei avustamiseen tarvittava tuntimäärä. Vaatimusta subjektiivisesta oikeudesta avustajaan kaikille vaikeavammaisille korostettiin. Järjestöt vaativat vuoden 2007 budjettiin edelleen lisättäväksi 40 miljoona avustajajärjestelmään tehtäviä muutoksia varten.

Lue lisää:
www.heta-liitto.fi
www.nkl.fi ■

Kiikarit apuvälineenä

Kiikarit ovat kätevä apu kauppareissuilla. Niiden avulla selviävät niin vaaran numerot kuin tuotteiden hintamerkinnot. Myyjää taitaa touhu vähän ihmetyttää! Kuvat: Seppo Tero.

Carita Halme

Olen ollut innokas kiikarien käyttäjä jo murrosikäisestä lähtien. Otin kiikarit käyttöön yläasteella, kun en nähnyt taululle, vaikka istuin etupulpetissa. No, hommaahan piti harjoitella, ja äkkäsin, että katsellaan sitten kiikarilla kaikkea mahdollista, mitä ei matkan päästä erota. Siitä asti kiikari on kaulassani roikkunut. Olen siis ehtinyt käyttää kiikaria jo reilut 20 vuotta. Tätä nykyä kutsunkin sitä

kehoni osaksi. En ole koskaan kokenut kiikaria hankalakäyttöiseksi: käyttö alkoi sujua heti pienen harjoittelun jälkeen.

Oikeastaan sain ensimmäisen kiikarini jo alle kouluikäisenä, mutta silloin sillä oli vain leikkikalun virka. Vasta murrosiässä kiikarista tuli silmälasien jälkeen tärkein apuvälineeni. Ulkona liikkuessani pidän kiikaria takin

päällä, että saan sen nopeasti käyttöön, kun jotain katsottavaa ilmenee. Nykyisin käytän kahta kiikaria. Lähi-lasit korvaa kiikari, jossa on nelinkertainen suurennos. Toinen on voimakkaampi, kuusi- tai kahdeksankertainen, kaukonäköni turva. Kuljen tietysti myös valkoisen kepin kanssa, mutta ympäristöä en voi juurikaan ilman kiikaria havainnoida. Ilman kiikaria olen sananmukaisesti hukassa.

Välillä on sattunut hauskojakin erehdyksiä. Klassisin moka on se, kun vuosien ajan katselin aina samaa mustaa möhkälettä kevyen liikenteen väylän reunassa ja luulin sitä ihmiseksi. Se oli kuitenkin roskapönttö! Ulkopuolisesta kiikarilla tiirailu varmaan näyttää typerältä, vaikka kukaan ei ole moniin vuosiin tullut siitä sanomaan. Lapsena minua tuijotettiin kaupungilla - nyt minä tuijottelen toisia kiikarilla. Osat ovat siis vaihtuneet!

Olen käyttänyt monet kiikarit suoraanaisesti osiksi. Vaikka huolehdkin apuvälineestäni, on sen kestävyys koetuksella. Suuria eroja saattaa olla esimerkiksi säädön pysymisessä paikoillaan ja koko kiikarin itsensä käyttökestävyydessä. Tämän vuoden aikana olen joutunut palauttamaan jo kahdet kiikarit takaisin liikkeeseen, kun kaulanauha irtosi. Nauhattomalla kiikarillahan ei tee mitään.

Minusta on tullut melkoinen asiantuntija eri merkkien ja niiden kestävyys-suhteen. Saatuaani vähän aikaa sitten taas kertaalleen uuden kiikarin totesin sen hyväksi ja pidin sen. Sitten ykskaks huomasin, että sehän on samaa merkkiä, kuin yksi aikaisempi kiikarini: 8-kertainen Bresser Sprint. Tosin aikaisempi oli erivahvuisen, näin yhdellä kiikarilla sekä kauas että lähelle. Se aikaisempi kului loppuun alle kolmessa vuodessa. Zeiss-merkkisten kiikareiden kestoikä on ollut vajaat viisi vuotta. Nyt odotan jännityksellä, mikä on tuon Bresserin käyttöikä.

Välillä harmittaa, kun en osaa saksan kieltä, haluaisin laittaa Zeissille palautetta: Tehkää nyt hyvät ihmiset kestävämmät kaulanauhan kiinnitykset! Aikaisemmissa Zeissin malleissa kaulanauha oli tosi tukevasti kiinni. Näistä tämän hetkisestä malleista nauha irtaoo helposti, vaikka se ei olisi edes kovin tiukasti takertunut mihinkään.

Muiden heikkonäköisten kaulassa en ole juuri kiikareita nähnyt. Tosin voihan syynä olla sekin, että itse heikkonäköisenä en muiden kiikareita huomaa! Tässä pitää muistaa, että kaikki ovat yksilöitä, kaikki asiat eivät sovi kaikille. Kuulisin kuitenkin mielelläni muidenkin heikkonäköisten kokemuksia kiikareiden käytöstä. ■

Radiomuistelma

Pekka Jaakola

Olen syntynyt 50-luvun lopussa, tarkasti ottaen 1959. Sen mitä minä muistan, meidän perheessä on ollut aina jonkinlainen radio. Vanhempi siskoni varmaan tietäisi sanoa, että milloinkapa meille tuli se ihka ensimmäinen radio. Radiota minä olen kuunnellut pienestä pitäen, ja sieltä kaikesta ohjelmaa. No, sinfoniakonserteista en niin välitä, mutta muutenpa olen melkein kaikkiruokainen. Erityisesti pidän laulesta kansanmusiikista, ja yleensä laulumusiikista.

Muita suosikkejani ovat aina olleet erilaiset kuunnelmat, jännärit ja maanantai-illan kuunnelmat. Aikoinaan pikkupoikana ollessani meinasivat ne ensimmäiset jännärit tulla vain niin myöhään, että äiti ja isä patistivat pikkupojan nukkumaan.

60-luvun alussa muistan, kun kuuntelin ehkä viimeisiä Kalle Kustaa Korkin ja Pekka Lipposen seikkailuja. Niitä Kalle Kustaa korkkeja kuului ainakin yhdeksänkymmentäluvulla uusintoina. Hämärästi muistan myös,

että kuuntelin joitain lyhyitä sarjoja, joiden lopussa sanottiin, että jatkuu huomenna. Ja olisiko ollut keskiviikkona, kun niistä sarjoista oli sellainen pidempi kooste. Vaikka eihän muistiini ole välttämättä luottamista, kun olin kuitenkin pikkupentu siihen aikaan.

Onhan niitä radioita minunkin elämässäni ollut jos jonkinmoista. Esimerkiksi ensimmäinen radio, minkä muistan, oli korkean laudan päällä ja minun lempi-istumapaikkani oli radion alla nojatuolissa. Minä olin aina seisoskelemassa nojatuolin päällä ja räpläämässä sen radion nappuloita, kun en muuten ylettänyt.

Ensimmäisen oman radioni sain kummiltani, kun olin kai vähän alta kymmenen. Olin silloin vielä Kuopion sokeainkoulussa. Siitähän ei koulussa oikein tykätty, kun minä kuuntelin jatkuvasti radiota. Muistan vieläkin, kun yksi opettajista, josta tykkäsin tosi paljon, keljuili minulle siitä, kun olin aina menossa yksin huoneeseeni kuuntelemaan radiota.

Tällä hetkellä minulla ei ole mitään suosikkikanavaa. Kuuntelen kaikkien kanavien ohjelmia miten sattuu ja mitä niiltä sattuu kuulumaan. Jopa nuorten YleX-kanavaa. Maanantai-iltaisina ennen seitsemää kuuntelen yleensä urkumusiikkia Ylen Ykköselä odotellessani kuunnelman alkua seitsemän jälkeen. Niin, ja tietysti yöradiota ja Ylen aamuohjelmaa tulee kuunneltua, kun olen tottunut heräämään aikaisin, joskus jopa neljän aikaan. Panen herättyäni radion päälle, se ei häiritse ketään kun asun yksin. Radioon on kytketty koko huoneiston kiertävä induktiosilmukka. Minä kyllä olen sitä mieltä, että radio-ohjelmien taso on laskenut, sieltä tulee paljon uusinnan uusintoja, eikä se ole hyvä.

Täytyy myöntää, että radio on menettänyt merkitystään elämässäni sen jälkeen, kun sain tietokoneen. Myös äänikirjojen kuuntelu on vähentänyt radion kuuntelua. Lapsena ollessani luin vielä pistekirjoja, ennen ensimmäisiä avokelanauhoja. Valitettavasti tietokoneeni on vanha, eikä minulla ole laajakaistaliittymääkään. En siis pääse tutustumaan Ylen Elävään arkistoon. Velimieheni on kyllä kehunut sitä arkistoa ja on kuulemma käynytkin siellä.

Ylen Elävässä arkistossa on on 2155 audio- ja 1141 videoleikettä 100 vuoden ajalta!
www.yle.fi/elavaarkisto ■

Viisi kysymystä

Koonnut: Aatos Ahonen

1. Paljonko painaa kaksi tiiltä kun yksi tiili painaa kilon ja puoli tiiltä?
2. Kuka politiikasta tuttu nainen on kirjoittanut esikoiskirjansa nimellä Marja ja Niila?
3. Millä valtiolla on maailman suurimmat kemiallisten aseiden varastot?
4. Onko kultapiisku lintu, kala vai kasvi?
5. Mikä on maailman laajimmin julkaistu sarjakuva?

Vastaukset:

1. Neljä kiloa
2. Hannele Pokka
3. Venäjällä
4. Kasvi
5. Karvinen (se oranssi ja mustarainen charmantti kissa) ■

Eila Kujanpään muistolle

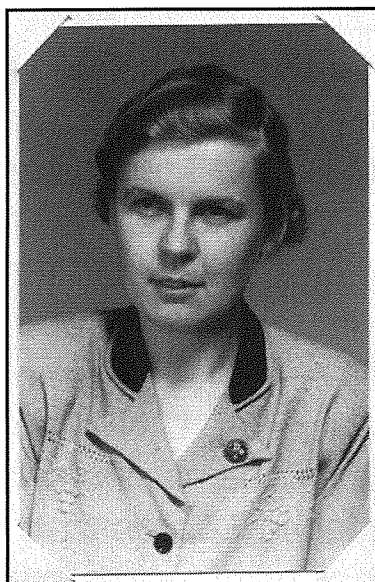
Leena Paakkala

Syksyn aamuauringon paistaessa lämpimästi siirtyi ystävämme **Eila Kujanpää** Taivaan Isän kotiin. Päivää ennen Eilan poismenoa kävin häntä katsomassa sairaalassa. Lähtiessäni Eila vilkutti minulle viittoen näkemiin. En aavistanut sen olevan viimeinen kerta, kun näin hänet elossa.

Eila Kyllikki os. Heikkinen syntyi Kuopion maaseudulla ja kävi Kuopion kuurojenkoulua. Mieleepäni on jäänyt erityisesti ensimmäinen tapaamisemme, kun onnellinen Samuli tuli esittelemään suloisen kihlattunsa minulle.

Samuli ja Eila olivat perustamassa Suomen Kuurosokeat ry:tä 35 vuotta sitten. Samuli on yhdistyksen jäsen, Eila omaisjäsen. He osallistuvat aktiivisesti yhdistyksen toimintaan, kokouksiin ja erilaisiin tapaamisiin. Hämeenlinnan kuurosokeiden kerhossa ja Sampolan päivätoiminnassa he olivat perustajajäseninä. Eila toimi myös kuurojen yhdistyksessä.

Samuli työskenteli Sampolan työpaikassa eläkkeelle siirtymiseensä saakka. Eila piti huolta kaikista asioista: hän oli taitava tulkki ja opas sekä eloi-

Eila Kujanpää 17.7.1927-25.9.2006

sa emäntä. Kokoonnuimme usean kerran heidän kodissaan. Vilkasta yhteydenpitoa ystävien kesken kesti kunnes Eila sairastui. Pitkällinen sairaus väsytti Eilaa. Hän jaksoi kuitenkin viittoa rakkaalleen maailman tapahtumia uutisista ja televisiosta. Samuli ei koskaan jättänyt vaimoaan yksin, ja kävi uskollisesti loppuun saakka sairaalassa rakkaan vaimonsa luona.

Meille jää kaunis muisto Eilasta, Samulin vaimosta, oppaasta, tulkista ja kannustajasta. Samulille jää sydämeen arvokkaat ja kauniit hetket rakkaan vaimon kanssa.

"Pois aurinko painui lankesi ilta
jää taivahan rannalla säihkyvä silta,
muut kaukaa korven tummasta yöstä
soi laulu ihmisen elämästä."
(Eino Leino)

Levätköön rauhassa ikuisesti
Lämpimästi muistaen ■

Pohjois-Savon Opiston viittomakielen ohjaaja-opiskelijat kertovat

Ylärivi vas.: Tiina Latva-Äijö-Kortelainen, Kati Holopainen, Anna Halttunen, Marja-Leena Airaksinen ja Tarja Janatuinen. Alarivi vas.: Doris Hammaren, Laura Kauppinen, Tanja Kuosmanen, Marjukka Tiikkainen, Maria Kärkkäinen ja Heidi-Johanna Roponen. Kuva: Kati Rantalainen.

Olemme aloittaneet viittomakielen ohjaajaksi opiskelun Pohjois-Savon Opistossa v. 2004. Luokallamme on tällä hetkellä 11 opiskelijaa, yleensä opintonsa aloittaa 22. Koulutukseen hakeutumiseen on eri syitä, esimerkiksi ammatinvaihto, kiinnostus viittomakieleen ja alan ihmisläheisyys. Viittomakielen taito ei ole pääsyvaatimus, mutta osalla on opintoja viittomakielestä. Viittomakieltä opiskellaan laajasti, mutta se aloitetaan alkeista. Olemme kotoisin eri puolilta Suomea. Moni haluaisi työskennellä

kotiseudullaan. Osa hakeutuu työhön kiinnostuksensa mukaan eri paikkakunnille. Mielestämme kiinnostavia asiakasryhmiä ovat eri ikäiset kuurot ja kuurosokeat ja kehitysvammaiset.

Kolmannella vuosikurssilla opiskelijat ohjaavat Kuopion kuurosokeiden kerhoa. Suunnittelemme, tiedotamme ja toteutamme kerhon. Otamme huomioon kerholaisten toiveet. Kerhon ohjaajan työ on monipuolista. Teemme kerhon kanssa myös retkiä, Kuopion kerho lähtee syysretkelle Nur-

mekseen Bomba-talolle. Työtämme ohjaa Opiston opettaja **Sisko Räsänen**. Olemme saaneet käytännön työn harjoitusta esimerkiksi aluesihteeritoiminnasta, palvelukeskuksesta, päivätoiminnasta, tulkikeskuksesta, vammaisavustajan työstä ja erilaisista kursseista. Parhaimmat kokemukset saamme työelämästä.

Mitä tekee viittomakielen ohjaaja

Viittomakielen ohjaajan perustutkinto on toisen asteen ammatillinen koulutus. Opiskelu kestää kolme vuotta (eli 120 opintoviikkoa). Koulutus on alkanut Pohjois-Savon Opistossa Kuopiossa ja Turun kristillisessä opistossa vuonna 2001, ja Rovala-Opistossa, Rovaniemellä vuonna 2002. Ensimmäiset viittomakielen ohjaajat valmistuivat vuonna 2004. Ammatillisiin opintoihimme kuuluu mm. viittomakieltä käyttävien sekä kuurosokeiden ohjaus ja avustaminen. Opiskelemme kokeilemalla ja itse kokemalla. Työtehtäviimme voi kuulua eri ikäisten ja eri kommunikaatiotapoja käyttävien henkilöiden avustaminen, opastaminen ja ohjaaminen, niin arjessa kuin vapaa-ajalla. Työpaikkajamme voivat olla mm. päiväkodit, koulut, palvelutalot, hoitokodit, toimintakeskukset, leirit ja kurssit.

Valmistuneita viittomakielen ohjaajia on n. 100. Suurin osa heistä työskentelee sosiaali- ja terveysalalla. ■

Tulkkiopiskelijoita talossa

Tytti Haka (oik.), Miia Leppäkumpu ja Miia Ranta-Knuuttila ovat Huma-kin viittomakielen tulkkiopiskelijoita toiselta vuosikurssilta. Kuva: Raili K.

Miia Ranta-Knuuttila opiskelee Kuopiossa, toiset kaksi Helsingissä. Ensimmäisen työoppimisjakson (90 tuntia) aikana he tutustuivat keskustoitossa muun muassa kuurosokeiden arkeen ja eri kommunikaatiomenetelmiin. "Tässä vaiheessa olemme harjoitelleet mm. opastamista ja miten lähestytään kuurosokeaa. Vaikuttaa haastavalta ja mielenkiintoiselta", he toteavat yhteen ääneen.

Opiskelijat auttavat myös mm. uuden tulkkipalveluoppaan postittamisessa ja haastattelivat oppaan kirjoittajaa (kts. viereinen sivu). Tulkkipalveluopas kuurosokeille ilmestyy kaikilla kuurosokeiden tiedonsaantitavoilla, ja myös ruotsinkielisenä käännöksenä. ■

Tulkkipalveluopas kuurosokeille ilmestyi

Tytti Haka, Miia Leppäkumpu ja Miia Ranta-Knuuttila

Kysyimme oppaan kirjoittajalta Jaana Marttilalta työn eri vaiheista.

Koska opasta alettiin työstää?

Tulkkipalveluopasta alettiin työstää vuonna 2004. Jo projektihakemuksessa RAY:lle mainittiin oppaan uudistaminen. Uudistus katsottiin tarpeelliseksi, sillä vuonna 1998 ilmestyneessä Tulkinkäyttäjän oppaassa oli paljon vanhaksi jäänyttä tietoa.

Yllättikö työmäärä?

Kyllä. Aluksi oletettiin, että vanha teksti vain päivitetään. Käytännössä se ei kuitenkaan riittänyt. Kommunikaatioprojektin kautta yhdistyksemme oli saanut paljon uutta tietoa ja materiaalia, jotka koettiin tarpeelliseksi hyödyntää. Meidän täytyi siis tehdä kokonaan uusi opas.

Mikä oppaan työstämisessä oli vaikeinta? Entä oliko mikään helppoa?

Oppaan työstämisen vaikeaksi teki tulkkipalvelun useat käytännöt. Ääretömän vaikeaa oli yhden ainoan ohjeen tai menettelytavan kirjaaminen. Aina oli ajateltava useasta eri näkökulmasta, koska kuurosokeille tulkka-

us on niin yksilöllistä. Tulkkauksen käsitteiden muuttaminen arkikielelle oli myös haasteellista. Helppoa taas oli kirjata esim. tulkkitoiminnanyhteistyöryhmän ja tulkkirekisterin asioita, sillä niille on jo olemassa selkeästi kirjatut periaatteet ja säännöt.

Tuliko esille sellaista uutta tutkimustietoa, mitä et osannut ennakoida?

Varsinaista uutta tutkimustietoa ei tullut esille. Oppaan sisältö perustuu käytännön kokemuksiin ja näkemyksiin. Asiat ovat olleet jo olemassa, mutta niitä ei ole koskaan kirjattu tarkemmin ylös. Tämä teki tehtävästä haasteellisen.

Kuinka paljon jouduit miettimään uutta tulkkaukseen liittyvää käsitteistöä?

Käsitteistöä jouduttiin miettimään todella paljon. Oppaan työstämisen rinnalle on aloitettu sanastotyö. Sanastoon on pyritty luomaan käsitteet selkeällä suomen kielellä.

Klassinen kysymys: miltä nyt tuntuu?

Vaikea vastata, ennen kuin kaikki oppaan versiot ovat valmiit. Sen jälkeen luultavasti tuntuu helpottuneelta! ■